

Ενότητα 5η Ο πλούτος της αττικής γης

Τῶν Ἀθήνησι προεστηκότων τινές
ἔλεγον

ὡς γινώσκουσι μὲν τό δίκαιον,
ἀναγκάζονται δέ διὰ τήν πενίαν τοῦ
πλήθους
ἀδικώτεροι εἶναι περί τās πόλεις.

Ἐκ τούτου ἐπεχείρησα σκοπεῖν

εἷπη δύναιτο ἄν οἱ πολῖται

διατρέφεσθαι ἐκ τῆς ἑαυτῶν
(χώρας).

Τοῦτο μὲν οὖν εὐθύς ἀνεφαίνετό
μοι,
ὅτι ἡ χώρα πέφυκεν

οἷα παρέχεσθαι πλείστας
προσόδους.

Αἱ μὲν γάρ ὥραι ἐνθάδε πρατόταται
εἰσίν·

ἅ δέ πολλαχοῦ οὐδέ βλαστάνει

καρποφορεῖ ἐνθάδε.

Ὡσπερ δέ ἡ γῆ (παμφορωτάτη
ἐστίν),

οὕτω καί ἡ θάλαττα περί τήν χώραν
παμφορωτάτη ἐστίν.

Καί μὲν ὅσαπερ ἀγαθά ἐν ταῖς
ὥραις

οἱ θεοὶ παρέχουσι (τοῖς
ἀνθρώποις),

καί ταῦτα πάντα ἐνταῦθα
πρωαίτατα μὲν ἄρχεται,
ὀψιαίτατα δέ λήγει.

Πρός τούτοις ἡ χώρα ἔχει καί
αἰδία ἀγαθά.

Πέφυκε μὲν γάρ ἐν αὐτῇ ἄφθονος
λίθος,

ἐξ οὗ γίνονται κάλλιστοι μὲν ναοί,

κάλλιστοι δέ βωμοί,
εὐπρεπέστατα δέ θεοῖς ἀγάλματα.

Ἔστι δέ καί γῆ

ἡ σπειρομένη μὲν οὐ φέρει

Μερικοὶ ἀπὸ τους ηγέτες της Αθήνας
ἔλεγον

ὅτι δήθεν γνωρίζουν το δίκαιο,
ὅμως λόγω της φτώχειας του λαοῦ
ἀναγκάζονται

να εἶναι ἀδικοὶ ἀπέναντι στις (ἄλλες)
πόλεις.

Ἐξαιτίας αὐτοῦ ἐπιχείρησα να
διερευνήσω

αν θα μπορούσαν με κάποιο τρόπο οἱ
πολίτες

να συντηρηθοῦν ἀπὸ τη χώρα τους.

Ἀρχισα, λοιπόν, να σχηματίζω την ἐξῆς
γνώμη,

ὅτι δηλαδή ἡ χώρα εἶναι ἀπὸ τη φύση της
ικανή

να παρέχει πάρα πολλοὺς πόρους/
ἔσοδα.

Γιατί οἱ εποχές ἐδῶ εἶναι πάρα πολὺ
ἤπιες·

καὶ τα φυτὰ που σε πολλὰ μέρη οὔτε καν
φυτρώνουν
καρποφοροῦν ἐδῶ.

Καὶ ὅπως ακριβῶς ἡ γῆ παράγει κάθε
λογῆς ἀγαθά,

ἔτσι καὶ ἡ θάλασσα γύρω ἀπὸ τη χώρα
εἶναι πολὺ προσοδοφόρα.

Καὶ ἀσφαλῶς, ὅσα, βέβαια, ἀγαθά σε
κάθε εποχή

δίνουν οἱ θεοὶ στους ἀνθρώπους,

καὶ αὐτὰ ὅλα ἐδῶ πάρα πολὺ νωρὶς
ἀρχίζουν

καὶ πάρα πολὺ ἀργὰ σταματοῦν.

Ἐπιπλέον, ἡ χώρα ἔχει καὶ παντοτινά
ἀγαθά.

Ἔτσι, ἀπὸ τη φύση ὑπάρχει σ' αὐτὴν
ἀφθονο μάρμαρο,

ἀπὸ το ὁποῖο γίνονται πάρα πολὺ
ὄμορφοι ναοί,

πολὺ ωραῖοι βωμοί,

καὶ πολὺ κομψὰ για τους θεοὺς
ἀγάλματα.

Υπάρχουν ὅμως καὶ μερικὲς περιοχές
που, ὅταν καλλιεργοῦνται, δὲν παράγουν

καρπόν,
ὀρυπτομένη δέ τρέφει
πολλαπλασίους ἢ εἰ σῖτον ἔφερε.
Καί μὴν ὑπάργυρός ἐστι.

καρπούς,
ὅταν ὅμως αξιοποιούνται για εξόρυξη,
μπορούν να θρέψουν
πολύ περισσότερους απ' όσους θα
έτρεφαν αν καλλιεργούνταν.
Και ασφαλώς έχει κοιτάσματα αργύρου.

Νοηματική απόδοση του κειμένου

Ο Ξενοφώντας στο κείμενο αυτό αναφέρεται στη δυνατότητα της αττικής γης, να συντηρήσει τους κατοίκους της. Λέει λοιπόν ότι κάνει την έρευνα αυτή, γιατί κάποιοι Αθηναίοι ηγέτες ισχυρίζονται, ότι δεν έχει τη δυνατότητα η Αττική να συντηρήσει με την παραγωγή της τους κατοίκους της και γι' αυτό η Αθήνα ακολουθεί μια άδικη πολιτική έναντι των συμμαχικών της πόλεων. Ύστερα από την έρευνά του προκύπτει, πως η Αττική έχει τη δυνατότητα να συντηρήσει τους κατοίκους της, γιατί είναι μια χώρα πλούσια με πολλά έσοδα. Το κλίμα της Αττικής είναι τόσο καλό, ώστε και τα φυτά δίνουν πολλούς καρπούς και η θάλασσα που την περιβάλλει, παρέχει πολλά αγαθά. Στην Αττική λόγω του καλού κλίματος όλα τα προϊόντα της διαρκούν για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Η χώρα αυτή διαθέτει ακόμη πολύ μάρμαρο για την οικοδόμηση ναών και την κατασκευή βωμών και αγαλμάτων και έχει και πλούσιο υπέδαφος με κοιτάσματα αργύρου.

Γραμματική

1. Να βάλετε τους ζητούμενους τύπους της οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα ενεργητικής φωνής στις ακόλουθες προτάσεις χρησιμοποιώντας τα αντίστοιχα ρήματα που είναι σε παρένθεση:

Ἐγὼ στρατεύω / στρατεύσω ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Σὺ / δικαίως. (ἄρχω)

Οὗτος / ἐπιστολήν. (γράφω)

Ἡμεῖς / τοὺς δικαστάς. (πείθω)

Ἕμεῖς / τὸ πρέπον. (πράττω)

Οὗτοι / ὑμᾶς. (βλάπτω)

2. Να γράψετε τα παρακάτω ρήματα στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό της οριστικής μέλλοντα: φύει, ἄρχομεν, λήγετε, γυμνάζεις, τρίβω, κηρύττετε, λήγετε, τάττει.

3. Να γράψετε τα παρακάτω ρήματα στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό της οριστικής ενεστώτα: φυλάξουσι, κόψομεν, βλάψω, παιδεύσετε, πιστεύσουσι, ταράξεις.

4. Να συμπληρώσετε τις ακόλουθες προτάσεις με τους σωστούς ρηματικούς τύπους ενεστώτα και μέλλοντα σύμφωνα με το πρώτο παράδειγμα:

- α. Οἱ διδάσκαλοι τοὺς νέους παιδεύουσι // παιδεύσουσι (παιδεύω).
β. Λακεδαιμόνιοι.....//..... τὰς σπονδὰς (λύω).
γ. Ὁ Κέρβερος.....//.....τὰς πύλας τοῦ Ἄδου (φυλάττω).
δ. Οἱ κακοὶ τὴν πόλιν.....//.....(βλάπτω).
ε. Οἱ κήρυκες Ἀθηναίους.....//..... (μεταπείθω).

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω φράσεις με τον κατάλληλο τύπο του ειμί:

- α. Ὑμεῖςἄλκιμοι (=ρωμαλέοι) νεανίαι.
β. Ἐγὼ τὸ φῶς τοῦ κόσμου.
γ. Χρόνος δίκαιοςκριτῆς πάντων.
δ. Ἔνθα (=όπου)βωμοί, καὶ θεοί.
ε. Ἡμεῖς πάντες φίλοι καὶ σύμμαχοι.....
στ. Σὺ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;

6. Να συμπληρώσετε τους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας:

- Γάλα παρέχομεν..... (σύ, δοτ.)
- Ἡ γλῶσσα..... (ὕμεῖς, γεν.) προτρέχει τῆς διανοίας.
- Ἀνάγκη ἐστί φυλάττειν..... (ὕμεῖς, αιτ.) ἐκ τῶν κινδύνων.
- Οὐδεν παρέχεις..... (ἐγώ, δοτ.)

7. Να μεταφέρετε στο μέλλοντα τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων :

- ❖ Οἱ Θηβαῖοι λύουσι τὰς σπονδὰς.
- ❖ Ὁ δοῦλος κλέπτει πολλά νομίσματα.
- ❖ Οἱ νόμοι παιδεύουσι τὸν δῆμον.
- ❖ Πέμπομεν αὐτῷ δῶρα.
- ❖ Οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι βλάπτουσι τὴν πόλιν.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Ποιον ισχυρισμό προβάλλουν μερικοί άρχοντες των Αθηναίων, για να δικαιολογήσουν το ότι μερικές φορές αδικούν τους άλλους Έλληνες; Πώς αντιμετωπίζει αυτόν τον ισχυρισμό τους ο Ξενοφών; Ποια επιχειρήματα προβάλλει, για να στηρίξει την άποψή του; Ορισμένοι ηγέτες των Αθηναίων, προσπαθώντας να δικαιολογήσουν τις αδικίες που κατά καιρούς διαπράττουν εναντίον των άλλων Ελλήνων, προβάλλουν τον ισχυρισμό, ότι ο λαός της Αθήνας υποφέρει από φτώχεια επειδή η πόλη πάσχει από έλλειψη πόρων. Ο Ξενοφών πιστεύει, ότι αυτός ο ισχυρισμός δεν ευσταθεί, αλλά αποτελεί πρόφαση των αρχόντων προκειμένου να επιβάλλουν τη θέλησή τους στις άλλες πόλεις της Ελλάδας. Προβάλλει το επιχείρημα, ότι η Αθήνα έχει καλό κλίμα και πολλές πλουτοπαραγωγικές πηγές όπως εύφορη γη, θάλασσα, ορυχεία και πλούσιο υπέδαφος, που μπορούν να εξασφαλίσουν την επάρκεια των αγαθών.

2. Ο Ξενοφών περιγράφει την Αττική ως τόπο με ιδανικό κλίμα και εξαιρετικές δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης. Ποιες από αυτές πιστεύετε ότι έχουν αξιοποιηθεί από τους σύγχρονους Έλληνες, ποιες έχουν παραμεληθεί και ποιες έχουν χαθεί για πάντα; Οι σύγχρονοι Έλληνες αξιοποίησαν τις περισσότερες δυνατότητες για ανάπτυξη της Αττικής και σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις ξεπέρασαν τα όρια, εξαντλώντας τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και καταστρέφοντας το περιβάλλον. Η κατάληψη των ακτών από μεγάλα νυχτερινά κέντρα και εταιρείες τουριστικής εκμετάλλευσης αλλοίωσαν το τοπίο και αποτελούν εστία ρύπανσης. Η οικοδομική έκρηξη που σημειώθηκε τις προηγούμενες δεκαετίες οδήγησε στην επιχωμάτωση των τριών μεγάλων ποταμών της Αθήνας (Κηφισός, Ιλισσός και Ηριδανός) με τις γνωστές συνέπειες όταν υπάρχουν δυνατές βροχοπτώσεις. Ο φυσικός πλούτος των βουνών της Αττικής καταστράφηκε, για να χτιστούν οικοδομές, ενώ κάθε καλοκαίρι καίγονται τα δάση με σκοπό να μετατραπούν σε οικόπεδα. Όσον αφορά το πλούσιο υπέδαφος της Αθήνας και τα ορυχεία του Λαυρίου, η πηγή αυτή έχει εξαντληθεί εδώ και πολλά χρόνια.

3. Λαμβάνοντας υπόψη όσα γνωρίζετε από το μάθημα της Ιστορίας, να αναφέρετε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας στους οποίους διακρίθηκαν οι Αθηναίοι. Ποιοι γεωγραφικοί και άλλοι παράγοντες πιστεύετε ότι τους έστρεψαν σε αυτούς; Καθώς η αττική γη ήταν φτωχή σε καλλιεργήσιμα εδάφη, οι κάτοικοί της αναγκάστηκαν να στραφούν σε επαγγελματικές δραστηριότητες που κάλυπταν άλλους τομείς. Καταρχάς ασχολήθηκαν με τη ναυτιλία αναπτύσσοντας παράλληλα και το θαλάσσιο εμπόριο, γεγονός που υπαγορεύτηκε από τους γεωγραφικούς παράγοντες της περιοχής (η Αθήνα περιβάλλεται από θάλασσα και μόνο προς βορρά επικοινωνεί με την ξηρά). Σταδιακά ανακάλυψαν τον πλούτο που έκρυβε το υπέδαφος της Αττικής και έκαναν εξόρυξη μαρμάρου από την Πεντέλη και μεταλλευμάτων από το Λαύριο. Τα ορυχεία του Λαυρίου στήριξαν επί αιώνες την αθηναϊκή οικονομία και έδωσαν ώθηση σε τεχνικά επαγγέλματα (αγγειοπλάστες), στη βιοτεχνία και το εμπόριο.